

ZOOM na UTW Raport z badania

Celem badania „ZOOM na UTW” była kompleksowa diagnoza środowiska Uniwersytetów Trzeciego Wieku, opisanie różnorodnych sposobów działania i rozpoznanie potencjałów leżących w ich działalności. Celem było także przyjrzenie się zjawisku UTW w kontekście lokalnej społeczności i zbadanie czy i w jaki stopniu ich działanie wzmacnia lokalny kapitał społeczny. Wreszcie – kolejnym ważnym celem było także wyciągnięcie wniosków i rekomendacji dotyczących kierunków rozwoju UTW, które przydadzą się samym liderom, jak i partnerom współpracującym z UTW.

Dynamiczny rozwój UTW w Polsce stanowi fenomen w skali Europy. W całej Polsce działa blisko 400 Uniwersytetów Trzeciego Wieku (UTW). Pierwszy powstał w 1973 roku we Francji przy Uniwersytecie w Tuluzie. Obecnie placówki te działają w całej Europie, a także w Brazylii, Argentynie, Chinach czy w Australii. UTW w Polsce powstawały już w latach 70., jednak prawdziwy rozkwit tego ruchu nastąpił w ciągu ostatnich 10 lat. Ponad połowa z nich została założona pomiędzy 2007 a 2012 rokiem. Co napędza modę na UTW?

UTW zmieniają wizerunek starości. Dzięki nim około 90 000 osób w wieku 50+ uczestniczy w różnego rodzaju wykładach i zajęciach. Poprzez uczestnictwo w zajęciach UTW seniorzy rozwijają swoje zainteresowania (od literackich, teatralnych po historyczne), zdobywają wiedzę przydatną do funkcjonowania we współczesnym świecie (nowe technologie, języki obce), a także dbają o własne zdrowie (wykłady medyczne, zajęcia nordic walking, joga, tai-chi). UTW pełnią istotną rolę we wzmacnianiu więzi społecznych, pozwalają przełamać samotność, poznać nowych znajomych. Słuchacze mówią, że UTW jest lekiem na depresję, a lekarze wystawiają recepty na zapisanie się na Uniwersytety. Wykłady to powód, aby wyjść z domu i elegancko się ubrać. Towarzystwo jest jednym z ważniejszych celów, jakie realizują. Jak UTW wpływa na jakość życia osób starszych?

UTW angażują się w życie swoich miejscowości. 50% z nich poza bieżącą działalnością edukacyjną podejmuje działania na rzecz lokalnej społeczności (wolontariat seniorów, współpraca z dziećmi i młodzieżą, imprezy integracyjne dla mieszkańców). W tego typu działania zaangażowanych jest około 7000 słuchaczy Uniwersytetów Trzeciego Wieku. Czy ich działalność wpływa na lokalne życie społeczne? Jak można zwiększyć to zaangażowanie? Czy mogą wykreować modę na wolontariat seniorów?

UTW to przestrzeń osób aktywnych. Większość słuchaczy to „świeżo upieczeni” seniorzy osoby do 65 roku życia (60%). To także osoby lepiej wykształcone, zdrowsze, aktywniejsze. Zdarza się, że mówi się o nich jako o elicie lokalnej społeczności. Czy zatem Uniwersytety są otwarte dla wszystkich? Czy UTW to jedyny skuteczny model aktywizacji polskich seniorów? Na jakie potrzeby odpowiadają? A jakich grup nie obejmują swoją ofertą? Jaki jest potencjał do rozwijania innych form aktywizacji osób starszych?

Na te i na wiele innych pytań odpowiada badanie „Zoom na UTW” przeprowadzone w tym roku przez Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” we współpracy naukowej z Instytutem Stosowanych Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego. Badanie zostało dofinansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach programu „Obserwatorium Kultury”. Honorowy patronat nad badaniem objął Rzecznik Praw Obywatelskich.

Towarzystwo Inicjatyw Twórczych „ę” od 2008 roku blisko współpracuje ze środowiskiem UTW w

ramach programu „Uniwersytety Trzeciego Wieku - Seniorzy w akcji” Polsko- Amerykańskiej Fundacji Wolności. Organizujemy warsztaty dla liderów i słuchaczy UTW, wspieramy integrację UTW na poziomie regionów oraz przyznajemy dotacje promujące współpracę międzypokoleniową i wolontariat wśród słuchaczy UTW (www.seniorzywakcji.pl).

Przeprowadziliśmy ogólnopolskie badanie ankietowe, w którym wzięło udział 282 UTW. Badanie ilościowe zostało uzupełnione jakościowym – odwiedziliśmy 12 celowo wybranych Uniwersytetów z całej Polski. Udało się porozmawiać z ponad 300 osobami w różny sposób związanymi z UTW. Dodatkowo przeprowadzona została analiza semantyczną wizerunku UTW w prasie ogólnopolskiej i lokalnej oraz analiza semiotyczną materiałów wizualnych, którymi UTW komunikują się ze swoimi odbiorcami i otoczeniem. Prace kilkunastoosobowego zespołu badaczy wspierali eksperci różnych dziedzin, którzy zajmują się kwestiami związanymi z seniorami, pracą w lokalnych społecznościach, animacją kultury oraz kapitałem społecznym.

Raport załączony w stopce pod artykułem.